

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาสำคัญของประเทศกำลังพัฒนา ที่นอกเหนือไปจากการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ก็คือปัญหาทางด้านการพัฒนาทางการเมือง กล่าวคือ จะทำอย่างไรจึงจะทำให้การปกครองประเทศมีความเจริญมั่นคง การปกครองประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นไปในระบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งหมายถึงระบบความคิด ที่อธิบายถึงบทบาทของคนในสังคม อธิบายถึงความสัมพันธ์ของคนในรัฐ รัฐกับคน และอธิบายถึงสภาพของสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดระเบียบสังคมและรูปแบบการปกครอง (สมบูรณ์ สุขสำราญ 2525 : 3) ด้วยเหตุที่อุดมการณ์ทางการเมืองในโลกนี้มีหลายอุดมการณ์ เช่น ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ ฟาสซิสต์ เป็นต้น ประเทศที่ต้องการพัฒนาทางการเมืองจะต้องเลือกอุดมการณ์ที่คนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดเห็นด้วยกับอุดมการณ์นั้น ๆ จึงจะสามารถสร้างระบบการเมืองที่ชอบธรรมตามอุดมการณ์ที่ยึดถือได้ (วิสุทธิ โภธิแทน 2524 : 17)

สำหรับประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่พระมหากษัตริย์อยู่เหนือกฎหมาย มาเป็นการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย และมุ่งหวังที่จะนำอำนาจสูงสุดมาสู่ประชาชน อันเป็นหลักพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ชโยไนต์ สมุทวนิช และชิตติยา กรรณสูตร 2518 : 210)

แต่สภาพความเป็นจริงที่ปรากฏตลอดมาคือ ความพยายามที่จะพัฒนาระบบการเมืองของประเทศไทยไปสู่ระบบประชาธิปไตยนั้นประสบความล้มเหลวเป็นส่วนมาก กล่าวคือ เป็นเวลาร่วม 50 ปี นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญ 13 ฉบับ มีการเลือกตั้ง 15 ครั้ง และมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองด้วยวิธีการปฏิวัติ รัฐประหาร และขบถถึง 14 ครั้ง การเลือกตั้งที่ผ่านมาปรากฏว่า

ประชาชนให้ความสำคัญไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับตำบล ในจำนวนการเลือกตั้ง 15 ครั้ง มีผู้ไปใช้สิทธิเกินครึ่งเพียง 2 ครั้งเท่านั้น คือการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 และวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 โดยมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 57.40 และร้อยละ 50.76 ตามลำดับ (ปวิฬ ชำนิประศาสน์ 2526 : 111-118)

จากสภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทยยังไม่มีเสถียรภาพมากนัก ซึ่งก็เป็นกรณียืนยันได้ประการหนึ่งว่า การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะนำระบบการเมืองการปกครองมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจรรโลงรักษาไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เพียงแต่ประเทศนั้นจะนำเอารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ โดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้ง มีรัฐสภา หรือรอคอยให้ประเทศมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจเสียก่อน แล้วประเทศก็จะสามารถปกครองในระบบประชาธิปไตยได้อย่างมั่นคงนั้นไม่เป็นการเพียงพอ (Barnow 1963 : 76) แต่การที่จะสร้างหรือรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยได้นั้น ประชาชนจึงต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกันไปด้วย และหากประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็เป็นการยากที่จะให้ประเทศนั้นมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งชยอนันต์ สมุทวณิช (2523 : 246) กล่าวว่า

"รูปแบบทางการเมืองของไทยเป็นแบบประชาธิปไตย แต่ความเชื่อและแนวความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งมีผลทำให้ผู้กุมอำนาจทางการเมืองการปกครองสามารถใช้อำนาจเด็ดขาดในทางปฏิบัติได้ ไม่ผิดอะไรกับสมิธราชาธิปไตย การที่โลกทัศน์ของคนในสังคมยังถูกรอบงำด้วยความคิดความเชื่อแบบดั้งเดิม ซึ่งยึดความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลและการนิยมยกย่องเกรงกลัวอำนาจ ทำให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่เพียงรูปแบบและมีลักษณะการปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยมในเนื้อหา ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย อุคมการณ์หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ยังไม่เกิดขึ้น"

ดังนั้นการพัฒนาประชาธิปไตย นอกจากจะยึดถืออุดมการณ์อันเป็นหลักประชาธิปไตยและรูปแบบโครงสร้างแห่งอำนาจที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือคนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดในประเทศจะต้องมีความเชื่อ และมีการดำเนินชีวิตประจำวันสอดคล้อง

คล้อง กับกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางการเมืองการปกครองด้วย ดังคำกล่าวของปรีชา
พงษ์ไกรเลิศ (2524 : 21) ที่กล่าวว่า

"ความ เชื่อความสำนึกทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้า
ประชาชนขาดความสำนึกทางการเมืองแล้ว ย่อมนำไปสู่การทำลายการปก
ครองระบอบประชาธิปไตยให้เสื่อมสลายไปได้ ความสำนึกทางการเมืองในที่นี้
หมายถึง ความสนใจ การติดตาม การมีส่วนร่วม ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของ
พลเมือง ซึ่งการที่ประชาชนจะมีความสำนึกทางการเมืองได้ ก็เนื่องจากมี
อุดมการณ์นั่นเอง"

อัลมอนต์ และเวอร์บา (Almond and Verba 1965 : 3) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

"การพัฒนา รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น การมีสถาบันประชาธิปไตย
ที่เป็นทางการ เช่น การให้สิทธิในการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมือง มี
ฝ่ายนิติบัญญัติที่มาจาก การเลือกตั้ง ฯลฯ เท่านั้นยังไม่เพียงพอ การปกครอง
แบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องด้วย"

เวอร์บา (Verba 1965 : 516) ได้อธิบายวัฒนธรรมทางการเมืองว่า หมายถึง "ระบบ
แห่งแบบแผนของความเชื่อถือ ความรู้ ความสำนึกที่สมาชิกของชุมชนทางการเมืองหนึ่งมี
ต่อการเมืองและสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกทางการเมือง เช่น กิจกรรมทางการเมือง สถาบันทาง
การเมือง" ซึ่งในเรื่องนี้ ทินพันธุ์ นาคะตะ (Thinapan Nakata 1975 : 12) ได้
เสนอว่า

"วัฒนธรรมทางการเมืองที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและพัฒนาระบบการ
เมืองระบบหนึ่งระบบใดไปได้ดีนั้น ต้องเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้อง
และเอื้ออำนวยต่อระบบการเมืองนั้น สมาชิกของระบบการเมืองจะต้องมีความ
เชื่อมั่นศรัทธาและให้ความสนับสนุนต่อระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง
ที่จะเอื้ออำนวยต่อระบบประชาธิปไตยบางประการ ได้แก่ การมีความเชื่อมั่น
ในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง การยอมรับความคิดเห็นและ
การวิพากษ์วิจารณ์ มีความเชื่อมั่นในความมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตน

(political efficacy) มีความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
เป็นต้น..."

การมีวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลหนึ่ง ๆ จะเป็นอย่างไรนั้น จะเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (political socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการในการก่อรูปร่าง และส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองในทุกระบบการเมือง การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นอาจจะเป็นไปทั้งกระบวนการ เพื่อรักษา สืบทอดเปลี่ยนแปลงหรือสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองก็ได้ (Dawson and Prewit 1969 : 27)

จากการวิจัยของหลัศักดิ์ จิรโกศิริ (2519 : 50) พบว่า "การศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน และประชาชนโดยทั่วไป และการศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำมาซึ่งความก้าวหน้าแก่ประเทศในหลายด้าน" ดังคำกล่าวของ สุจิต บุญบงการ (2524 : 1) ที่ว่า

"..... เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาชั้นสูงเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการนำมาซึ่งความก้าวหน้าแก่ประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม อันจำเป็นต่อสังคมสมัยใหม่ โดยทำให้มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทัศนคติของบุคคล ทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม. . . ปัจจุบันการศึกษาเป็นหลังสำคัญที่ทำลายล้างสภาพเดิม และนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในสังคม จึงมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง"

การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และก่อให้เกิดความรู้ความคิด และความเชื่อต่าง ๆ แก่บุคคล ทำให้ประชาชนสนใจทางการเมืองและเข้าใจบทบาทของรัฐบาล ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ดังที่ กมล สมวิเชียร (2519 : 122) กล่าวว่า "การที่จะให้พลเมืองส่วนใหญ่ของชาติมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางการเมืองนับว่ามีความสำคัญมากและมีหลายขั้นตอน"

ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้มีเสถียรภาพและมีความมั่นคงต่อเบื้องนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขต่าง ๆ และขึ้นอยู่กับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของสถาบันการเมืองแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในความสำนึกของประชาชนอย่างแท้จริง โดยให้ชนในชาติเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและการเมืองแบบดั้งเดิมเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากว่าหากในสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องหรือเอื้ออำนวยต่อการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็จะส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประสบความสำเร็จได้ ฉะนั้นความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยนอกจากจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว ยังขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยอีกด้วย ว่าจะมีลักษณะเอื้ออำนวยต่อรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากน้อยหรือไม่เพียงใด (สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2521 : 110-111)

สภาพปัญหา

ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่องานพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนได้กำหนดแผนปฏิบัติงานด้านเยาวชนไว้อย่างมากมาย ในกรมพัฒนาชุมชนนั้นได้กำหนดแผนงานด้านการพัฒนาเยาวชนมาตั้งแต่จัดตั้งกรมฯ นับเป็นเวลาผ่านมาแล้วถึง 22 ปี (กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน 2527 : 3) และในปัจจุบันแผนพัฒนาคุณภาพของเยาวชนในชนบทซึ่งมีจำนวนถึง 1 ใน 4 ของประชากรทั่วไปให้เป็นผู้มีพลัง และรู้จักใช้พลังที่มีอยู่เพื่อความก้าวหน้าของตนเอง ของครอบครัวและชุมชน เพราะฉะนั้นงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจะต้องเกี่ยวข้องกับพลังของเขา และเกี่ยวข้องกับความหวังในชีวิตของเขาที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต การพัฒนาเยาวชนโดยวิธีการพัฒนาชุมชนจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ละเอียดย่อย และลึกซึ้ง เพราะไม่เพียงแต่มุ่งพัฒนาตัวเยาวชนเอง แต่ยังมุ่งให้เยาวชนมีการเรียนรู้ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อเป็นการปลูกฝังเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีต่อไปในอนาคต และยังเน้นให้เยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว หมู่บ้านและตำบลอีกด้วย

เป็นที่ยอมรับกันว่า "เด็กและเยาวชนคือ อนาคตของชาติ" ฉะนั้นการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถมีความรับผิดชอบต่อสังคม จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเด็กและเยาวชนเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจและการปกครองของประเทศ ในอนาคต กล่าวคือ ในขณะนี้ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 47 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525 : 352) จำนวนเด็กอายุ 0-14 ปี มี 19.38 ล้านคน และเยาวชน 15-25 ปีบริบูรณ์ มีจำนวน 11 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบท หันการศึกษาภาคบังคับแล้ว ไม่ได้ศึกษาต่อ เนื่องจากความยากจน และขาดแหล่งวิชาที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองของประเทศ เยาวชนในวัยนี้จึงอยู่ในภาวะที่ว่างเปล่า มีความรู้สึกอ้างว้าง ขาดสถาบันหรือสิ่งยึดเหนี่ยวที่จะคุ้มครองรักษา เยาวชนบางส่วนจึงมุ่งเข้าเมือง เป็นลูกจ้างแรงงาน (กรรมกร) ที่ไร้ฝีมือ มีเยาวชนหญิงจำนวนมากที่ทำงานด้านบริการและถูกล่อลวงไปในทางเสื่อมเสีย บางส่วนที่อยู่ในบ้านก็อยู่แบบเฉื่อย ๆ ให้ความเวลาผ่านไปวันหนึ่ง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เยาวชนเหล่านั้นจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต ถ้าปล่อยให้เติบโตโดยไม่มี การควบคุมหรือวางแผนที่จะพัฒนาเยาวชนแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองการปกครองได้ ซึ่งตามนัยแห่งมาตรา 62 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 กล่าวว่า "รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม และเพื่อความมั่นคงของรัฐ" (กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน 2526 : 1)

ด้วยความสำคัญดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2518 ให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งรับผิดชอบการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลในชนบท ตั้งแต่ พ.ศ. 2505 (กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน 2525 : 87) ว่า "ให้จัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลให้ครบทุกตำบล เพราะเป็นสิ่งจำเป็นและจะเป็นการพัฒนาเยาวชนได้หลายประการ ศูนย์เยาวชนแต่ละตำบลจะเป็นศูนย์กลางของเยาวชน เป็นแหล่งรวมในการป้องกัน ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน เป็นสถานที่ที่จะให้ความรู้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเยาวชนและเยาวชนเป็นรายบุคคล อันเป็นการพัฒนาเยาวชน" เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและนโยบายเยาวชนแห่งชาติ ตลอด

จนแก้ไขโยธาที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้มุ่งที่จะจัดตั้ง "ศูนย์เยาวชน" ขึ้นเป็นสถาบันของเยาวชนในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อจุด "ช่องว่าง" ที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในวัยที่พ้นการศึกษาภาคบังคับแล้ว แต่ไม่ได้เรียนต่อ และยังไม่บรรลุนิติภาวะ ด้วยความหวังที่จะให้ศูนย์เยาวชนเป็นศูนย์กลางของเยาวชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวความร่วมมือร่วมใจของเยาวชนและพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงขึ้นทั้งในด้านความรู้และความสามารถ ดังปรัชญาของการพัฒนาเยาวชน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน 2526 : 2) ที่ว่า "เยาวชนมีใช้โยธาที่จะต้องแก้ไข เยาวชนมีใช้ภาระที่จะต้องทนแบก และเยาวชนมีใช้ทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนา แต่เยาวชนเป็นความหวังของชีวิตใหม่ที่จะต้องดีกว่าเก่า เป็นความหวังที่จะต้องจรรโลงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น"

จากการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ศูนย์เยาวชนตำบล ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นสถาบันในการพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการที่จะให้เป็นองค์กรสอนเยาวชน ให้เรียนรู้และสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปลุกฝังให้เยาวชนครองตนเป็นพลเมืองดี มีจริยธรรม วินัย และความรับผิดชอบ ตลอดจนให้เยาวชนรู้จักทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ด้วยความสามัคคี มีเหตุผล และให้เยาวชนเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน 2526 : 3) อันถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอด และปลุกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต่อเยาวชน ซึ่งถ้าหากศูนย์เยาวชนตำบลดังกล่าว สามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยขึ้นมาได้ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลได้แล้วก็นับได้ว่าเป็นนิมิตหมายที่ดียิ่งทางการเมืองการปกครองของไทย เพราะจะเป็นการปูพื้นฐานวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมือง วิถีชีวิตและรูปแบบการปกครองตลอดจนการสร้างทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ให้สอดคล้องกับรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยขึ้นมาได้ นั้นหมายความว่าหากปรารถนาจะพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองของประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ให้มีทัศนคติ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ที่เป็นแบบประชาธิปไตย เพื่อให้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ดำเนินไปอย่างสัมฤทธิ์ผลแล้ว เราจะต้องพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจ และอนาคตของประเทศชาติด้วย (สมบัติ อารังชัยวงศ์ 2526 : 3)

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2517-2528 จากจำนวน 9 สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต มีการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลทั้งสิ้น 2,113 ศูนย์ มีเยาวชนชายที่ผ่านการฝึกอบรมจำนวน 74,626 คน และเยาวชนหญิงจำนวน 67,734 คน รวม 142,360 คน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน 2528 : 4) ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนมากพอสมควร และในสภาพความเป็นจริงแล้วยังเป็นที่สงสัยกันว่าศูนย์เยาวชนตำบลที่ได้จัดตั้งขึ้นนั้น สามารถถ่ายทอดปลูกฝังความรู้และทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยได้จริงหรือไม่เพียงใด เพื่อที่จะตอบข้อสงสัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลของการเรียนรู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบล ว่ามีความรู้และทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด ในส่วนใดบ้าง ซึ่งคำตอบจากการวิจัยนี้จะเป็นการช่วยป้องกันการสูญเปล่าของทรัพยากร และส่งเสริมให้การจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของคณะรัฐมนตรี และของประเทศชาติมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะเป็นการเสริมสร้างความรู้ทางรัฐศาสตร์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบสำหรับปัญหาข้างต้นดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรมของศูนย์เยาวชนตำบลสามารถเปลี่ยนแปลงความรู้ และทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนได้หรือไม่
2. ถ้าหากศูนย์เยาวชนตำบลไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ และทัศนคติทางการเมืองตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลนั้น มีเงื่อนไขที่สำคัญอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้แน่นอนรัดกุมยิ่งขึ้น จึงขอกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

"การเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และมีทัศนคติทางการเมืองตามหลักการของประชาธิปไตย"

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 15 เมษายน - 30 พฤษภาคม 2528 จำนวน 80 คน และเยาวชนที่ไม่ได้ผ่านการฝึกอบรม แต่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกัน จากตำบลคลองปาง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 80 คน

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบลบางดี และเยาวชนที่ไม่ผ่านการฝึกอบรมจากตำบลคลองปาง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เพราะว่าผู้วิจัยเคยทำงานที่จังหวัดตรังมาก่อน จึงมีประสบการณ์ มีความคุ้นเคย มีความรู้ความเข้าใจในสภาพชุมชนของจังหวัดตรัง อันจะเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ได้อย่างรอบคอบ

สมมุติฐานของการวิจัย

จากสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ และแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานในการศึกษา การวิจัย เรื่องนี้ได้กำหนดสมมุติฐานไว้ดังต่อไปนี้

1. เยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบล จะมีการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย มากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบล

2. ทัศนคติทางการเมืองเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบล จะเปลี่ยนแปลงไปในทางส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบล

คำจำกัดความศัพท์สำคัญ

"ศูนย์เยาวชนตำบล (ศยต.)" หมายถึง สถาบันหรือองค์กรกลางของเยาวชนในตำบล ทำหน้าที่ฝึกอบรมให้เยาวชนเข้าใจ เรียนรู้ และสนับสนุนการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นศูนย์กลางการประสานงานเพื่อพัฒนาเยาวชนของทุกหน่วยงานของ

รัฐบาล และเอกชนที่เข้ามามีบทบาทในตำบล ศูนย์เยาวชนนี้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ สภาตำบล

"เยาวชน" หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง 25 ปีบริบูรณ์ ที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบลบางคี่ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 80 คน และเยาวชนที่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรมจากตำบลคลองปาง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 15 เมษายน - 30 พฤษภาคม 2528 จำนวน 80 คน

"ระบอบประชาธิปไตย" หมายถึง รูปแบบการปกครองซึ่งมีความเชื่อว่า อำนาจอธิปไตยอยู่ในมือของประชาชน และประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อม โดยผ่านระบบการมีผู้แทนที่มีการเลือกตั้งเป็นวาระ

"การเรียนรู้" หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทัศนคติไปในทางที่พึงปรารถนา

"การเรียนรู้ทางการเมือง" หมายถึง การเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตามหลักสูตรและแนวทางการฝึกอบรมของศูนย์เยาวชนตำบล

"ทัศนคติ" หมายถึง ท่าที ความรู้สึกของบุคคลในทางที่ชอบ (ทางบวก) หรือไม่ชอบ (ทางลบ) หรือความรู้สึกกลาง ๆ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

"ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย" หมายถึง ท่าที ความรู้สึกของเยาวชนกลุ่มศึกษาที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในลักษณะสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคารวธรรม หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย ต้องเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านความคิดเห็น สิทธิและความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงสภาพทางร่างกาย การนับถือศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ

2. ด้านสามัคคีธรรม หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย จะต้องแบ่งปันหน้าที่ในความรับผิดชอบตามความเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการทำงานตามมติของส่วนใหญ่ แม้นตนเองไม่เห็นด้วยก็ตาม มีการวางแผนร่วมกัน รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันวิสัยทัศน์ต่าง ๆ กับผู้ร่วมงาน เพื่อให้งานดำเนินไปได้สำเร็จ แบ่งปันความสุขให้เพื่อนร่วมงานและรู้จักประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. **ด้านปัญญาธรรม** หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย จะต้องเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่แตกต่างไปจากตน มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดและเหตุผล คิดอย่างมีเหตุผลและไตร่ตรองปราศจากอคติในการตัดสินใจ

"วัฒนธรรมทางการเมือง" ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ และสภาวะแห่งจิตใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดและมีส่วนกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองในสังคมร่วมกัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่า ศูนย์เยาวชนตำบลจะสามารถปลูกฝังความรู้ และทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เยาวชนได้หรือไม่ อย่างไร
2. เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตลอดจนพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมในระบอบประชาธิปไตยแก่ศูนย์เยาวชนตำบล.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย